

δικός

δικός, -ή κ. **-ιά**, **-ό**, κτητ. αντων. [<μσν. δικός <μτγν. ίδικός <αρχ. ἴδιος], ο δικός. **1.** (πάντοτε με τις προσωπ. αντων. *μου, σου, του, της, μας, σας, τους, των*) που συνδέεται στενά με κάποιον, ο συγγενής, ο οικείος, ο φίλος: «ήρθε μ' όλους τους δικούς του». (Λαϊκό τραγούδι: *στο πατρικό το σπίτι μου θέλω για να γυρίσω με τι κουράγιο όμως να μπω και στους δικούς μου τι να πω, πώς να τους αντικρίσω*); **2α.** το αρσ. ως ουσ. **ο δικός μου**, ο άντρας μου, ο σύζυγός μου, ο ερωμένος μου, ο εραστής μου, ο γκόμενός μου: «την είδα που έκανε βόλτα στην παραλία με τον δικό της». **β.** το θηλ. ως ουσ. **η δική μου και η δικιά μου**, η γυναίκα μου, η σύζυγός μου, η ερωμένη μου, η γκόμενά μου: «πήρε τη δικιά του κι έφυγε». **3α. δικέ μου!** φιλική προσφώνηση σε άτομο που ταιριάζει πολύ στο χαρακτήρα μου, τα ενδιαφέροντα ή τη φιλοσοφία μου για τη ζωή ή που είναι του ίδιου συναφιού με μένα. (Λαϊκό τραγούδι: *για κάθε πράγμα υπάρχει πάντα η φορά η πρώτη, μείνε μακριά απ' την πρέζα γιατί δε θα ξεμπλέξεις, το στοίχημα ετούτο αν θες να το κερδίσεις, το μόνο που σου θέλω, δικέ μου, μην το παίξεις*). **β.** λέγεται και αυτή ονόματος, όταν δε θέλουμε να αποκαλέσουμε κάποιον με το όνομά του ή όταν δε το γνωρίζουμε: «δικέ μου, σε ζητούσε ο τάδε || από πού μπορώ να πάω, δικέ μου, σ' αυτή τη διεύθυνση;». **γ.** επαναλαμβάνεται συχνά πυκνά σε μια διήγηση, χωρίς κανένα λόγο, αλλά μόνο και μόνο από κακιά συνήθεια: «μόλις τους είδα, δικέ μου, φρίκαρα, αλλά, βλέπεις, δεν μπορούσα να κάνω τίποτα, γιατί, δικέ μου, σκέφτηκα πως ήμουν έξω με αναστολή κι αν επενέβαινα, δικέ μου, μπορεί και να μπλεκόμουν άσχημα». (Ακολουθούν 87 φρ.)·

- απ' το δικό σου στόμα, βλ. λ. [στόμα](#)·

- αρχίζει τα δικά του, βλ. φρ. *κάνει τα δικά του*. (Λαϊκό τραγούδι: *μα μόλις ξανοιχτήκαμε φρεσκάρισε ο μπάτης και η μαργιόλα η θάλασσα, αχ τι καημός, άρχισε τα δικά της*)·

- (αυτό) είναι δική μου δουλειά, βλ. λ. [δουλειά](#)·

- (αυτό) είναι δική μου υπόθεση, βλ. λ. [υπόθεση](#)·

- (αυτό) είναι δικό μου ζήτημα, βλ. λ. [ζήτημα](#)·

- (αυτό) είναι δικό μου θέμα, βλ. λ. [θέμα](#)·

- (αυτό) είναι δικό μου καπέλο, βλ. λ. [καπέλο](#)·

- (αυτό) είναι δικό μου πρόβλημα, βλ. λ. [πρόβλημα](#)·

- (αυτό) είναι δικός μου λογαριασμός, βλ. λ. [λογαριασμός](#)·

- αυτός το δικό του, λέγεται για άτομο που, παρ' όλες τις συμβουλές μας να κάνει ή να μην κάνει κάτι, αυτό ενεργεί με τον τρόπο που είχε προαποφασίσει, περισσότερο από ξεροκεφαλιά παρά έπειτα από ώριμη σκέψη. Συνήθως της φρ. προτάσσεται το εκεί: «του έλεγα να μη συνεταιριστεί μ' αυτόν τον άνθρωπο, γιατί ήταν απατεώνας, όμως αυτός εκεί, το δικό του, και βέβαια την πάτησε·

- για δικό μου (σου, του, της κ.λπ.) καλό ή για καλό δικό μου (σου, του, της κ.λπ.), βλ. λ. [καλός](#)·

- για τα δικά σου μάτια, βλ. λ. [μάτι](#)·

- για το δικό μου (σου, του, της κ.λπ) καλό ή για το καλό το δικό μου (σου, του, της κ.λπ), βλ. λ. [καλός](#)·

- γίνεται πάντα το δικό του, βλ. φρ. *κάνει πάντα το δικό του*·

- δε μας φτάναν τα δικά μας, μας φέραν κι απ' την Πέργαμο, **α.** λέγεται ειρωνικά, όταν κοντά στη δυσκολία που αντιμετωπίζουμε, προστίθεται και μια άλλη. **β.** λέγεται ειρωνικά στην περίπτωση που αντιμετωπίζουμε κάποια δυσκολία και έρχεται κάποιος που μας είναι ανεπιθύμητος ή ενοχλητικός. Συνών. *δε μας εφτάναν τα μουνιά, μας*

ήρθαν κι απ' την Πέργαμο / τα 'χαμε χύμα, μας ήρθαν και τσουβαλάτα·

- δεν είναι δική μου δουλειά, βλ. λ. [δουλειά](#)·

- δεν είναι δική μου υπόθεση, βλ. λ. [υπόθεση](#)·

- δεν είναι δικό μου ζήτημα, βλ. λ. [ζήτημα](#)·

- δεν είναι δικό μου θέμα, βλ. λ. [θέμα](#)·

- δεν είναι δικό μου πρόβλημα, βλ. λ. [πρόβλημα](#)·

- δεν είναι δικός μου λογαριασμός, βλ. λ. [λογαριασμός](#)·

- δική σου δουλειά, βλ. λ. [δουλειά](#)·

- δική σου υπόθεση, βλ. λ. [υπόθεση](#)·

- δικό σου ζήτημα, βλ. λ. [ζήτημα](#)·

- δικό σου θέμα, βλ. λ. [θέμα](#)·

- δικό σου πρόβλημα, βλ. λ. [πρόβλημα](#)·

- δικός μας είναι, έκφραση με την οποία πληροφορούμε την ομήγυρη πως το άτομο που μας συνοδεύει ανήκει στον ίδιο πολιτικό ή παράνομο χώρο με τον δικό μας: «εντάξει παιδιά, δικός μας είναι»· βλ. και φρ. *είναι δικός μας*·

- δικός σου λογαριασμός, βλ. λ. [λογαριασμός](#)·

- δικό σου το μαχαίρι, δικό σου το πεπόνι, βλ. λ. [μαχαίρι](#)·

- δικό σου ψωμί τρωσ, ξένο γκαϊλέ τραβάς, βλ. λ. γκαϊλές·

- έγινε δική μου, **α.** δέχτηκε να της επιβάλλω τη σεξουαλική πράξη: «ένα βράδυ, μετά από δεσμό ολόκληρου μήνα, έγινε δική μου». (Λαϊκό τραγούδι: *πως θα γίνω εγώ δική σου, πάψε να το συζητάς. Δε γουστάρω τις παρόλες, σου ξηγήθηκα, στις ταβέρνες και στα καμπαρέ γεννήθηκα*). **β.** δέχτηκε να με παντρευτεί ή με παντρεύτηκε: «μετά από πέντε χρόνια δεσμό έγινε δική μου κι επίσημα». (Λαϊκό τραγούδι: *και να της πω τα μυστικά που έχω στην καρδιά μου ότι η κόρη σου καλέ θα γίνει πια δικιά μου*)·

- έγινε το δικό του, βλ. φρ. *έκανε το δικό του*·

- είναι δικός μας, ανήκει στον ίδιο πολιτικό χώρο με μας ή στο ίδιο σινάφι με μας, ιδίως παράνομο: «μίλα ελεύθερα μπροστά του, γιατί είναι δικός μας || θα τον βάλουμε κι αυτόν στο κόλπο, γιατί είναι δικός μας». (Λαϊκό τραγούδι: *ντερβίση μου, να 'ρχόσουνα μια μέρα στο τσαρδί μας, να 'βρισκες τους φίλους μας που 'ναι όλοι δικοί μας*)· βλ. και φρ. *δικός μας είναι*·

- είναι δικό μας παιδί, βλ. λ. [παιδί](#)·

- είναι δικό μου παιδί, βλ. λ. [παιδί](#)·

- είναι δικός μας άνθρωπος, βλ. λ. [άνθρωπος](#)·

- είναι δικός μου, ανήκει στο συγγενικό μου περιβάλλον ή είναι της εμπιστοσύνης μου, της δούλεψης μου, είναι υποτακτικός μου, μπράβος μου, της συμμορίας μου: «όσοι είναι δικοί μου, ορκίζονται στ' όνομά μου»·

- είναι δικός μου άνθρωπος, βλ. λ. [άνθρωπος](#).
- έκανε το δικό του, έκανε αυτό που ήθελε, παρά την αντίθετη γνώμη ή την αντίθεση των άλλων: «φώναξαν, διαμαρτυρήθηκαν, όμως αυτός έκανε το δικό του». Πολλές φορές, της φρ. προτάσσεται το στο τέλος και μετά το ρ. της φρ. ακολουθεί το *πάλι*.
- έπαθα μια δουλειά που ήταν όλη δική μου, βλ. λ. [δουλειά](#).
- έχω δικό μου κεραμίδι, βλ. λ. [κεραμίδι](#).
- έχω τα δικά μου, έχω τις έγνοιες μου, τα προβλήματά μου, τις φροντίδες μου: «όταν έχω τα δικά μου, πώς θέλεις να ενδιαφερθώ για τα δικά σου;».
- ζει στο δικό του κόσμο, βλ. λ. [κόσμος](#).
- η γκαμήλα δε βλέπει τη δική της καμπούρα, βλέπει της αντικρινής της, βλ. λ. [γκαμήλα](#).
- η κουρούνα, για να μάθει το περπάτημα της πέρδικας, ξέχασε το δικό της, βλ. λ. [κουρούνα](#).
- η μισή ντροπή δική μου κι η μισή δική του, βλ. λ. [ντροπή](#).
- θέλει να γίνεται πάντα το δικό του, θέλει να γίνεται πάντα αυτό που επιθυμεί, αυτό που του αρέσει ή αυτό που υποστηρίζει, παρά την αντίθετη γνώμη ή την αντίθεση των άλλων: «δε βγαίνω ποτέ έξω μαζί του για διασκέδαση, γιατί θέλει να γίνεται πάντα το δικό του». βλ. και φρ. *κάνει πάντα το δικό του*.
- καθέννας ακούει τη δική του μουσική, βλ. λ. μουσική.
- και στα δικά μας! **α.** ευχή που ανταλλάσσει ένα ζευγάρι ερωτευμένων ή αρραβωνιασμένων, που παρακολούθησε έναν γάμο, με την έννοια να παντρευτούν και αυτοί: «τώρα που πάντρεψες την αδελφή σου και στα δικά μας!». Συνήθως της φρ. προτάσσεται το *ái* ή το *άντε* ή το *ái τώρα* ή το *άντε τώρα*. **β.** ειρωνική ή επιθετική έκφραση σε κάποιον, που αδιαφορεί σε αυτό που του λέμε με το *στ' αρχίδια μας(!)*. **γ.** κλείνει προληπτικά κάθε πρότασή μας σε κάποιον, με την εντύπωση πως θα μας αποκριθεί ή πως μας αποκρίνεται νοερά με το αδιάφορο *στ' αρχίδια μας(!)*: «μόλις βρω το κατάλληλο χρηματικό ποσό, σκέφτομαι να κάνω αυτή τη δουλειά, και στα δικά μας!».
- και στα δικά σας! ευχή σε ζευγάρι ερωτευμένων ή αρραβωνιασμένων, που παρακολούθησε έναν γάμο, με την έννοια να παντρευτούν και αυτοί: «τώρα που παντρεύτηκαν οι φίλοι σας και στα δικά σας!». (Λαϊκό τραγούδι: *μα τους έδινε κι ευχές, συμπεθέροι, γεια σας, κι όσες λεύτεροι μαθές, **ái και στα δικά σας***). Συνήθως της φρ. προτάσσεται το *ái* ή το *άντε* ή το *άντε* ή το *ái τώρα* ή *άντε τώρα* ή το *άντε τώρα*.
- και στα δικά σου! ευχή σε ελεύθερο άτομο, που παρακολούθησε έναν γάμο, με την έννοια να παντρευτεί: «αφού πάντρεψες την αδερφή σου, και στα δικά σου!». Συνήθως της φρ. προτάσσεται το *άντε* ή το *άντε* ή το *άντε τώρα* ή το *άντε τώρα*.
- και τα ρέστα δικά σου, βλ. λ. [ρέστα](#).
- και το μερμήγκι με το δικό του το καντάρι σαράντα κιλά ζυγίζει, βλ. λ. [μερμήγκι](#).
- κάνει πάντα το δικό του, ενεργεί πάντα όπως του αρέσει, όπως υποστηρίζει ή θεωρεί πως είναι σωστό, παρά την αντίθετη γνώμη των άλλων: «όποιος έχει λεφτά, αγόρι μου, δε λογαριάζει κανέναν και κάνει πάντα το δικό του». (Λαϊκό τραγούδι: *κάθε γλάστρα στον καιρό της κι η κυρά στον αργαλειό της και το δειλινό ο καλός της **κάνει πάντα το δικό της***). βλ. και φρ. *θέλει να γίνεται πάντα το δικό του*.
- κάνει τα δικά του, **α.** λέγεται με ειρωνική διάθεση για άτομο που λέει ή κάνει διάφορα πράγματα για να διασκεδάσει την ομηγύρη: «πέρασα απ' το μπαράκι κι ήταν εκεί ο τάδε, που έκανε τα δικά του». **β.** λέγεται για

άτομο που, προκειμένου να πετύχει το σκοπό του, προσποιείται ή συμπεριφέρεται με τρόπο που μας είναι γνωστός από προηγούμενες φορές: «θέλει να πάρει άδεια απ' το διευθυντή και κάνει τα δικά του, βηξίματα, δήθεν εμετό και τέτοια || κάθε φορά που θέλει να του δώσω δανεικά, κάνει τα δικά του, ξέρεις εσύ, τον κυνηγάει δήθεν η εφορία, κλάψες και τα παρόμοια». (Λαϊκό τραγούδι: *τόσες φορές σε μάλωσε η δόλια η μαμά σου, μα συ κρυφά τη σκάρωνες, παλιόπαιδο, κι έκανες τα δικά σου*). **γ.** λέγεται για κάτι που συμβαίνει με τρόπο που μας είναι γνωστός από άλλες φορές: «κάθε φορά που σηκώνεται αέρας, η θάλασσα κάνει τα δικά της»·

- *κάνω το δικό μου*, επιβάλλω αυτό που θέλω παρά την αντίθετη γνώμη ή την αντίθεση των άλλων, πετυχαίνω αυτό που επιδιώκω: «όσο κι αν αντιδρούν οι άλλοι, αν δεν κάνω το δικό μου, θα σκάσω»·

- *κατά το δικό σου πήχη πανί δε σου πουλούν*, βλ. λ. [πήχης](#)·

- *κι αυτός με τα δικά του ή κι αυτός τα δικά του*, λέγεται ειρωνικά ή απαξιωτικά για άτομο, που ενώ συμβαίνουν σοβαρά πράγματα, αυτό ασχολείται με τα προσωπικά του που εντέλει είναι και επουσιώδη: «όλος ο κόσμος ξεσηκώθηκε για τη μείωση των μισθών και των συντάξεων που μελετά η κυβέρνηση, κι αυτός τα δικά του!». (Λαϊκό τραγούδι: *άσε με, πια, αγόρι μου, και τράβα στη δουλειά σου, εδώ καράβια χάνονται κι εσύ με τα δικά σου*)·

- *λέει τα δικά του*, **α.** συζητά πράγματα που είναι εντελώς προσωπικά ή επαναλαμβάνει συνέχεια την προσωπική του γνώμη ή άποψη: «εδώ ενδιαφερόμαστε πώς θα ξεπεράσουμε το πρόβλημα κι αυτός λέει τα δικά για το γιο του που είναι στην Ιταλία || όλοι έχουν διαφορετική άποψη για την υπόθεση κι αυτός εξακολουθεί να λέει τα δικά του». **β.** (υποτιμητικά) λέει ανοησίες, βλακειές: «μην πάρεις τη γνώμη του τάδε, γιατί αυτός λέει τα δικά του»·

- *λέμε τα δικά μας*, κουβεντιάζουμε πράγματα που μας συνδέουν ή που μας συνδέουν: «είχαμε καιρό να βρεθούμε και πίνοντας ένα ποτηράκι λέμε τα δικά μας». (Λαϊκό τραγούδι: *έλα να κουβεντιάσουμε να πούμε τα δικά μας, να ξαναζωντανέψουμε τα ντέρτια τα παλιά μας*)·

- *λουφ δικό μου*, βλ. λ. [λουφ](#)·

- *με δικές μου δυνάμεις ή με τις δικές μου δυνάμεις ή με τις δικές μου τις δυνάμεις*, βλ. λ. [δύναμη](#)·

- *με δικό σου άνθρωπο φάε και πιες, αλισβερίσι μην έχεις*, βλ. λ. [αλισβερίσι](#)·

- *με τους δικούς μου όρους*, βλ. λ. [όρος](#)·

- *μην τα θες κι όλα δικά σου!* ειρωνική παρατήρηση σε άτομο που, ενώ όλα του πηγαίνουν καλά στη ζωή του, δυσανασχετεί με την πρώτη αναποδιά ή δυσκολία που του παρουσιάζεται. (Τραγούδι: *τώρα ήρθε η σειρά σου για να κλάψει η σειρά σου μην τα θες όλα δικά σου μ' αγαπάς δε σ' αγαπώ*)·

- *μονά ζυγά δικά του*, βλ. λ. [μονός](#)·

- *μου το 'δωσε για δικό μου*, μου το χάρισε: «επειδή είχε δυο στιλό, το ένα μου το 'δωσε για δικό μου»·

- *ο δικός σου*, **α.** γενικά το άτομο για το οποίο γίνεται λόγος: «τότε σηκώθηκε ο δικός σου και τους έκανε τ' αλατιού». **β.** λέγεται και με ειρωνική διάθεση: «επειδή έχει λεφτά ο δικός σου, έχει την εντύπωση πως μπορεί να κάνει ό,τι θέλει»·

- *ο δικός τους*, (στη γλώσσα της φυλακής) ο προδότης, ο καταδότης, ο σπιούνος: «κάθε φορά που βλέπουμε να 'ρχεται ο δικός τους, αλλάζουμε κουβέντα και μιλάμε περί ανέμων και υδάτων»·

- *ο παπάς κοιτάει τη δικιά του παπαδιά*, βλ. λ. [παπάς](#)·

- *ο ράφτης, όταν κόβει την τσόχα, τη δική του βγάζει πρώτα*, βλ. λ. [ράφτης](#)·

- *όλα τα σπίτια σπίτια μου, κι όλες οι αυλές δικές μου*, βλ. λ. [σπίτι](#)·

- όλων οι κώλοι κλάνουνε, κι ο δικός μου μήτε πριτ, βλ. λ. [πριτ](#).
- όταν καίγεται το σπίτι του διπλανού, η φωτιά θα φτάσει και στο δικό σου, βλ. λ. σπίτι.
- πέρασε το δικό του, βλ. φρ. έγινε το δικό του.
- πες το με δικά σου λόγια, βλ. λ. [λόγος](#).
- που ήταν όλη δική του (όλο δικό του), βλ. λ. όλος.
- σημασία ο δικός σου, βλ. λ. [σημασία](#).
- τα δικά μας είναι καρύδια κι ακούγονται, τα δικά τους σύκα και δεν ακούγονται, βλ. λ. καρύδι.
- τα δικά μας παιδιά, βλ. λ. [παιδί](#).
- τα δικά σου δικά σου και τα δικά μου δικά σου! **α.** απευθύνεται στο πρόσωπο που σε κάποια μοιρασιά, μαζί με το μερίδιο που του ανήκει, επιδιώκει να καρπωθεί και το δικό μας μερίδιο. **β.** λέγεται σε κάποιον, όταν στην περίπτωση κατανομής ευθυνών προσπαθεί να απαλλαγεί των δικών του και να εκμεταλλευτεί την παρουσία μας, να μας προσεταιριστεί, ώστε να καταλογιστούν οι δικές μας θετικές ενέργειες μαζί με τις τυχόν δικές του.
- τα θέλει μονά ζυγά δικά του ή μονά ζυγά δικά του τα θέλει, βλ. λ. [μονός](#).
- τα θέλει όλα δικά του ή όλα δικά του τα θέλει, **α.** είναι μεγάλος πλεονέκτης, μεγάλος συμφεροντολόγος: «δεν κάνω ποτέ δουλειά μαζί του, γιατί τα θέλει όλα δικά του». **β.** θέλει να γίνεται πάντα αυτό που επιθυμεί, αυτό που του αρέσει, αυτό που υποστηρίζει: «δε βγαίνω ποτέ μαζί του, γιατί τα θέλει όλα δικά του και με σέρνει πότε από δω και πότε από κει».
- την έκανα δική μου, **α.** της επέβαλα τη σεξουαλική πράξη, τη χάρηκα ερωτικά είτε με δόλο είτε με τη βία είτε με τη θέλησή της: «απ' τη μέρα που την έκανε δική του, έπαψε να τρέχει πίσω της». (Λαϊκό τραγούδι: **θα σε κάνω 'γω δική μου** κι όλα τούτα που μου λες δεν τ' ακούω 'γω, μικρή μου, κι άφησε τις μαργιολιές). **β.** την παντρεύτηκα: «αφού είχαμε τρία χρόνια δεσμό, τη ζήτησα απ' τους δικούς της και την έκανα επίσημα δική μου».
- της δικιάς σου ο πετροβόλος, βλ. λ. [πετροβόλος](#).
- τι λέει ο δικός σου! **α.** λέγεται θαυμαστικά για τα λόγια που λέει κάποιος, άσχετο, αν είναι φίλος μας ή όχι: «πω πω, τι λέει ο δικός σου!». **β.** λέγεται ειρωνικά, κοροϊδευτικά ή επιτιμητικά για τις ανοησίες που λέει κάποιος, άσχετο, αν είναι φίλος μας: «τι λέει μωρέ ο δικός σου!». Συνήθως της φρ. προτάσσεται το για δεσ. Συνών. τι λέει ο άλλος! / τι λέει ο άνθρωπος! / τι λέει το άτομο! / τι λέει το πρόσωπο(!).
- το μαχαίρι για τους οχτρούς κι η ψωλή για τους δικούς, βλ. λ. [ψωλή](#).
- τριχίτσα δική μου ή τριχίτσες δικές μου, βλ. λ. [τριχίτσα](#).
- χαράζω τη δική μου πορεία, βλ. λ. [πορεία](#).